

Neljapäev, 19. juuni 2008

Euroopa energiatarbijate õiguste harta

P6_TA(2008)0306

Euroopa Parlamendi 19. juuni 2008. aasta resolutsioon Euroopa energiatarbijate õiguste harta kohta (2008/2006(INI))

(2009/C 286 E/06)

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse komisjoni ettepanekut võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2003/54/EÜ, mis käsitleb elektrienergia siseturu ühiseeskirju (KOM(2007)0528);
- võttes arvesse komisjoni ettepanekut võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2003/55/EÜ maagaasi siseturu ühiseeskirjade kohta (KOM(2007)0529);
- võttes arvesse nõukogu 15. veebruari 2007. aasta kohtumise lõppjäreldusi Euroopa energiapoliitika osas (6271/2007);
- võttes arvesse komisjoni teatist „Euroopa energiapoliitika” (KOM(2007)0001);
- võttes arvesse komisjoni teatist „Määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 17 alusel algatatud Euroopa gaasi- ja elektrisektoreid käsitlev uurimine” (KOM(2006)0851);
- võttes arvesse komisjoni teatisele (KOM(2006)0841) lisatud komisjoni talituste töödokumenti „Gaasi ja elektri siseturu väljavaadete rakendusraport” (SEK(2006)1709);
- võttes arvesse komisjoni talituste töödokumenti ELi energiapoliitika andmete kohta (SEK(2007)0012);
- võttes arvesse nõukogu 26. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/67/EÜ, mis käsitleb maagaasitarnete kindluse tagamise meetmeid;⁽¹⁾
- võttes arvesse vastavalt komisjoni 11. novembri 2003. aasta otsuse 2003/796/EÜ (millega luuakse elektri- ja gaasisektori Euroopa reguleerivate asutuste töörühm)⁽²⁾ artikli 3 lõikele 8 koostatud Euroopa energiaspektori reguleerijate aastaaruannet ajavahemiku 1. jaanuar 2006 kuni 31. detsember 2006 kohta kõigile Euroopa energiaspektori reguleerijate nõukogu ning elektri- ja gaasisektori Euroopa reguleerivate asutuste töörühma liikmetele, Euroopa Parlamendile, nõukogule ja komisjonile;
- võttes arvesse Euroopa Ülemkogu 8. ja 9. märtsi 2007. aasta kohtumise eesistujariigi järeldusi, mis käsitlevad „Euroopa Ülemkogu tegevuskava (2007–2009) – Euroopa energiapoliitika” heakskiitmist (7224/2007);
- võttes arvesse komisjoni teatist „Euroopa energiatarbijate õiguste harta” (KOM(2007)0386);
- võttes arvesse kodukorra artiklit 45;
- võttes arvesse siseturu- ja tarbijakaitsekomisjoni raportit ja tööstuse, teadusuuringute ja energeetikakomisjoni arvamust (A6-0202/2008),

⁽¹⁾ ELT L 127, 29.4.2004, lk 92.

⁽²⁾ ELT L 296, 14.11.2003, lk 34.

Neljapäev, 19. juuni 2008

- A. arvestades, et lähtudes kõigi ühiskonnaliikmete sotsiaalse kaasamise ja võrdsete võimaluste põhimõtetest ning õiglasest juurdepääsust teadmistele digitaalajastul, on väga tähtis, et mõistliku hinnaga energia oleks igale Euroopa Liidu kodanikule kättesaadav;
- B. arvestades, et tarbijate, eriti üksikisikute ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate käsutuses olevad vahendid ning võimalused oma huvide tõhusaks esindamiseks on piiratud;
- C. arvestades, et piisav varustus energiaga on üks põhitingimusi, et kodanikud saaksid tulemuslikult osaleda ühiskondlikus ja majanduselus;
- D. arvestades, et Euroopa energiatarbijate õiguste harta (edaspidi „harta”) kujutab endast nii pöördumist valitsuste, energeetika valdkonna reguleerivate asutuste ja kõigi tööturu osapooltega esindatud energeetikasektori poole kui ka ülalnimetatutele stiimulit anda konkreetne panus energiatarbijate huvidega arvestamise tagamiseks konkurentsile avatud ning sotsiaalsfääri ja keskkonnaga arvestaval ELi energiaturul;
- E. arvestades, et kuna mittetäieliku konkurentsiga turgudel, näiteks energeetikasektoris, ei taga ainuüksi turumehhanismid täiel määral tarbijate huvide kaitset, tuleb lisaks energiaturu põhistele avaliku teenindamise kohustustele välja töötada ja jõustada üldine tarbijakaitse;
- F. arvestades, et olemasolevate andmete kohaselt on liikmesriigid vähekindlustatud klientide vajaduste rahuldamiseks vaid vähesel määral kasutanud sihtotstarbelisi avaliku teenindamise kohustusi;
- G. arvestades, et suurt rõhku tuleks panna siseriiklike reguleerivate asutuste rollile: nad peaksid olema kõigest avalikest või erahuvidest sõltumatud ning pädevad energiaturge, sealhulgas hindu ja hinnakomponente kontrollima, vajaduse korral sekkuma ja karistama;
- H. arvestades, et õigusaktid ei reguleeri piisavalt teenust käsitlevate vaidluste lahendamist energeetika valdkonnas, ja arvestades, et selliste vaidluste lahendamise tegelevad paljud eri asutused ja tarbijad ei tea, kuhu pöörduda;
- I. arvestades, et ELi sihtmärgid taastuvenergia valdkonnas tuleks lisada hartasse, et võimaldada tarbijatel valida energiaallikaid, mis on nende sihtmärkidega kooskõlas;

Harta iseloom

1. rõhutab tõsiasja, et energiaga varustus on põhieeldus kodanike edukaks osalemiseks ühiskonna- ja majanduselus;
2. tuletab meelde, et kuigi kehtivad ühenduse õigusaktid kaitsevad tarbijate õigusi, ei austata neid sageli; rõhutab, et parim viis tarbijakaitsemeetmete tugevdamiseks on olemasolevate õigusaktide tõhusam rakendamine;
3. juhib tähelepanu sellele, et Euroopa Parlamendis praegu arutluses olevate elektrienergia ja maagaasi turge puudutavate ettepanekute paketi (nn „kolmanda paketi” ettepanekud) vastuvõtmine tugevdaks veelgi energiatarbijate kaitse õiguslikku raamistikku;
4. on arvamusel, et tulevane energiatarbijate kaitse peaks jätkuvalt põhinema Euroopa Liidu ja liikmesriikide ühistegevusel; üksikudel tarbijakaitsemeetmetel energiaturul võivad erinevates liikmesriikides olla erinevad mõjud; seetõttu on väga oluline subsidiaarsuse põhimõtte pidev rakendamine;

Neljapäev, 19. juuni 2008

5. rõhutab, et tarbijaõiguste tulemuslikuks jõustamiseks ja tagamiseks peab energeetika valdkonnas tugevdama tarbijakaitset ja kasutama hartat juhendava vahendina Euroopa ning liikmesriikide asutuste jaoks, samuti eraõiguslike isikute jaoks;
6. osutab direktiivide 2003/54/EÜ⁽¹⁾ ja 2003/55/EÜ⁽²⁾ artiklile 3 ja A lisale „kolmanda paketi” ettepanekute kohaselt muudetaval kujul; rõhutab vajadust parema jõustamise järele riiklikul tasandil;
7. peab hartat teabedokumendiks, mille abil koguda, muuta selgemaks ja konsolideerida praeguste ELi õigusaktidega juba vastu võetud tarbijate õigusi; seepärast tervitab komisjoni kava töötada energiatarbijate õiguste valdkonnas välja internetipõhine abivahend, kuid tõstab esile vajadust laiema suhtlusstrateegia järele nende tarbijate jaoks, kellel puudub Interneti-ühendus või kelle jaoks Internet on ebasobiv kommunikatsioonivahend;
8. juhib tähelepanu, et harta peab rahuldama ka väikeste äritarbijate vajadusi, kelle ees seisavad tihti tavapäraste energiatarbijatega samad probleemid;

Juurdepäas ülekande- ja jaotusvõrkudele ning varustamisele

9. tuletab meelde, et Euroopa energiaturgu iseloomustab jätkuvalt suur monopolide hulk; see takistab valikuvabadust ning võimalust vahetada tarnijat kiiresti ja tasuta, suurendab infopuudust ning tulemuseks on tarbijate haavatavuse süvenemine; seetõttu on oluline tagada, et tehakse jõupingutusi ühtse konkurentsivõimelise energiaturu loomiseks ja eelkõige haavatavate tarbijate kaitsmiseks;
10. rõhutab Euroopa energiatarbijate õigust kasutada universaalset õigust olla ühendatud elektri- ja gaasivõrkudesse ning saada gaasi ja elektrienergiat mõistliku, läbipaistva, mittediskrimineeriva ja selgelt võrreldava, sealhulgas indekseerimisega reguleeritava hinna või tariifiga; mittediskrimineerimine peaks hõlmama diskrimineerivate tasude keeldu teatavate makseviiside puhul, eriti kui tarbijatelt – tihti kaitsetumate – võetakse tasu ettemaksete arvesti abil;
11. rõhutab, et erilist tähelepanu tuleb pöörata tarbijate kaitsele ning tuleb võtta tarbijate võrguühenduse katkestamise vastaseid kaitsemeetmeid; liikmesriigid peavad määrama tarnijad, kelle poole viimase võimalusena pöörduda, ning need tarbijatele teatavaks tegema; vastav mehhanism tuleb kehtestada siseriiklike õigusaktidega;
12. rõhutab, et teatud tarbijate, eriti kaitsetumate tarbijate puhul tuleb maksetega hilinemise korral võrgust väljalülitamist pidada viimasena kasutatavaks äärmuslikuks abinõuks ja asjakohased on maksepuhkused; tarnijad peaksid kohaldama proportsionaalsuse põhimõtet ning samuti teavitama konkreetset tarbijat enne selliste meetmete kasutamist;
13. rõhutab vajadust tarnete stabiilsuse ja varustuskindluse, samuti võrkude tõhususe kaudu tagada universaalsete õiguste kaitse, eriti energia kättesaadavus erinevate sotsiaalsete ja piirkondlike rühmade jaoks, edendades piirkondlikul tasandil liikmesriikide vahelist koostööd, samuti koostööd Euroopa perspektiiviga naaberriikidega;
14. kutsub liikmesriike tagama, et tarbijad saaksid lihtsalt, tasuta ning kõige rohkem ühe kuu pikkuse ajavahemiku jooksul uue tarnija võrku ümber lülitada;

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2003. aasta direktiiv 2003/54/EÜ, mis käsitleb elektrienergia siseturu ühiseeskirju (ELT L 176, 15.7.2003, lk 37).

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2003. aasta direktiiv 2003/55/EÜ maagaasi siseturu ühiseeskirjade kohta (ELT L 176, 15.7.2003, lk 57).

Neljapäev, 19. juuni 2008

Tariifid ja hinnad

15. rõhutab, et elektri ja gaasi hinnad Euroopas peavad olema mõistlikud, selgelt ja lihtsalt võrreldavad ja läbipaistvad, samuti lähtuma tegelikust energiatarbimisest; avaldatud hinnad, tariifid, indekseerimismehhanismid ja -tingimused peavad tarbijale arusaadavate teabevahendite kaudu olema lihtsalt kättesaadavad; lisaks sellele tuleks neist eelnevalt teada anda ning neid peaks jälgima või kinnitama liikmesriigi sõltumatu reguleerija;

16. rõhutab, et tarnijate tavapäraseks lepinguliseks kohustuseks on teostada korrapäraselt ja kindlaksmääratud kuupäevadel arvestused tagamaks, et tarbijatelt võetakse tasu vastavalt tegelikult nende tarbitud energiakogusele; kui tarnijad ei suuda seda kohustust näiteks tehnilistel põhjustel täita, siis tuleks energia tarbimist arvestada mõistlike ja läbipaistvate kriteeriumide alusel, mis on selgelt lepingus sätestatud;

17. juhib sellega seoses tähelepanu turul tegutsejatele, kes on spetsialiseerunud tarnijate hinnaalase võrdleva teabe ja tingimuste avaldamisele, samuti tarnija vahetamise toetamisele;

18. kutsub liikmesriike üles soodustama „arukaid arvesteid”, mis annavad tarbijatele täpse ülevaate nende tegelikust energiatarbimisest ja seega aitavad kaasa parema energiatarbimise saavutamisele; tuletab meelde Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. aprilli 2006. aasta direktiivi 2006/32/EÜ (mis käsitleb energia lõpptarbimise tõhusust ja energiateenuseid) (1) artiklis 13 esitatud nõuet „arukate arvestite” paigaldamise kohta; palub komisjonil ja liikmesriikidel tungivalt rakendada tarbijate teavitamise ja energia huvides selle direktiivi nõudeid mõõtmise ja arvete esitamise kohta ning need jõustada;

19. on seisukohal, et liikmesriikidelt tuleks nõuda, et „arukate arvestite” paigaldamine viiakse võimalikult sujuvalt lõpule 10 aasta jooksul „kolmanda paketi” ettepanekute (millega muudetakse direktiive 2003/54/EÜ ja 2003/55/EÜ) jõustumisest ning et see oleks võrguettevõtete või energiatarbijate ülesanne; nimetatud protsessi jälgimise ja ühiste standardite kehtestamise eest tuleks määrata vastutavaks siseriiklikud reguleerivad asutused; liikmesriikidelt tuleks nõuda, et nad tagaksid, et standardites, millega kehtestatakse arvestite konstruktsiooni ja töö miinimumnõuded, käsitletakse koostalitlusvõime küsimusi, et tagada tarbijatele võimalikult väikeste kuludega maksimaalne kasu;

Teave ja lepingud

20. rõhutab läbipaistvuse tagamiseks vajadust töötada hea tava alusel välja standardsete arvete näidis; rõhutab võrreldavuse tagamiseks vajadust töötada välja standardne lepingueelne ja lepinguline teave, sealhulgas teave hartast tulenevate tarbija õiguste kohta;

21. palub liikmesriikidel korraldada kogu tarbijate teabepäringute esitamine füüsiliselt ühest kohast, näiteks riiklike energeetikasektorit reguleerivate asutuste kaudu, soodustades seega tarbijate juurdepääsu teabele ja samal ajal tagades, et teave on tarbijatele võimalikult hästi kättesaadav nii koha, aja, vahendite kui ka põhjalikkuse seisukohalt;

22. rõhutab vajadust, et komisjon töötaks koostöös siseriiklike reguleerivate asutustega välja tarbijaga seotud teenuste, sealhulgas kõnekeskused, kvaliteedi kriteeriumid;

23. arvab, et tarnijate ja liikmesriigi sõltumatu reguleeriva asutuse veebisaitidel peaks saama kasutada tariifikalkulaatorit; rõhutab, et tarbijaid tuleb nende energiatarbimisest teavitada korrapäraselt;

24. rõhutab vajadust teha tarnijatele kohustuseks teavitada tarbijaid harta väljakuulutamisest;

(1) ELT L 114, 27.4.2006, lk 64.

Neljapäev, 19. juuni 2008

Sotsiaalmeetmed

25. kahetseb asjaolu, et haavatavatel energiatarbijatel on tõsised probleemid, mida riiklikud sotsiaalkindlustussüsteemid peaksid selgesõnaliselt käsitlema või tuleks seda teha muude samalaadsete meetmetega;
26. palub liikmesriikidel investeerida esmajoones laiahaardelistesse energiatootmise meetmetesse madala sissetulekuga majapidamiste tarbeks, tegeldes seeläbi strateegilisel viisil nii energiakulude liigse osakaalu probleemiga kui ka energiatootmise 20 %-lise suurendamise eesmärgiga aastaks 2020, mis võeti vastu Euroopa Ülemkogu 2007. aasta kevadisel kohtumisel;
27. kutsub komisjoni üles esitama suunised avaliku teenuse kohustuste ühise määratluse kohta ja jälgima direktiivide 2003/54/EÜ ja 2003/55/EÜ artiklis 3 ja A lisas sätestatud kohustuste rakendamist liikmesriikide poolt;
28. kutsub komisjoni üles määratlema energiapuuduse mõiste;
29. kutsub liikmesriike üles töötama välja energiapuudust käsitlevaid riiklikke energeetika tegevuskavasid ja edastama oma vastavad meetmed Euroopa energeetikasektorit reguleerivate asutuste koostööagentuurile; kutsub agentuuri üles teostama koostöös liikmesriikide asutustega nende meetmete järelevalvet ja edastama teavet edukate meetmete kohta; rõhutab, et koostada tuleks hinnang selle kohta, millises ulatuses võetakse riigi sotsiaalkindlustus- ja maksusüsteemides arvesse energiapuudusega seotud ohtusid;

Keskkonnametmed

30. rõhutab, et tarnijad ja võrguettevõtjad peaksid tegutsema keskkonna suhtes vastutustundlikult, tehes kõik võimalikud jõupingutused, et hoida süsinikdioksiidi heide ja radioaktiivsete jäätmete tekkimine madalal võimalikul kohaldatavas õiguses sätestatud tasemel;
31. on seisukohal, et taastuvad energiaallikad, soojuse ja elektri koostootmine ja muu integreeritud tootmine tuleks seada prioriteediks ning et hartas tuleks tunnustada tarbijate õigust teavitatud valikule taastuvate energiaallikate kasuks; on seetõttu seisukohal, et kõiki tarbijaid peaks teavitama neile kättesaadavate energiaallikate kohta objektiivsel, läbipaistval ja mittediskrimineerival viisil;
32. rõhutab seega vajadust realselt kohaldada direktiivi 2003/54/EÜ artikli 3 lõiget 6, mille kohaselt liikmesriigid tagavad, et tarbijad saavad usaldusväärset teavet elektritarnija energiaallikate valiku kohta ning tarnija energiaallikate valikust elektrienergia tootmisel tekkinud keskkonnamõjude kohta;

Siseriiklikud reguleerivad asutused

33. rõhutab, et liikmesriikides on siseriiklikud reguleerivad asutused olemas, kuid kahetseb, et nende võim on praegu piiratud; on arvamisel, et liikmesriigid peaksid tagama, et siseriiklikel reguleerivatel asutustel oleksid piisavad seadusekohased volitused ja ressursid ning et nad sooviksid neid kasutada;
34. on veendunud, et siseriiklikel reguleerivatel asutustel peaks olema tarbijakaitses keskne roll; usub seetõttu, et reguleerivate asutuste volituste ja iseseisvuse, sealhulgas õiguse määrata karistusi tarnijatele, kes ei järgi asjaomaseid ühenduse õigusakte, tugevdamise ettepanekuid tuleks toetada;
35. arvab, et siseriiklikud reguleerivad asutused peaksid olema kõigist avalikest või erahuvidest sõltumatud ning pädevad vähemalt:
- kinnitama võrgutasude kindlaksmääramise põhimõtted või tegelikud võrgutariifid ning võimaluse korral nende indekseerimismehhanismid;
 - teostama järelevalvet hindade ja kõigi hinnakomponentide, sealhulgas indekseerimismehhanismide üle;

Neljapäev, 19. juuni 2008

- teostama tarnijateelt saadud tarbijateabe järelvalvet, kontrolli ja jõustamist vähemalt esimese viie aasta jooksul pärast turu täielikku liberaliseerimist ja kuni on tõestatud, et tarnijad on tarbijatele edastanud ja jätkuvalt edastavad asjakohast, läbipaistvat ja erapooletut teavet;
- kaitsma tarbijaid ebaausate kaubandustavade eest ning tegema selles osas koostööd pädevate konkurentsiasutustega;

36. Liikmesriigid peaksid tagama, et siseriiklikel reguleerivate asutustel oleks turul toimuvate elektri ja gaasi pakkumiste järelevalveks vajalikud volitused. Seetõttu on neil juurdepääs kõigile hinna määramisel otsustava tähtsusega elementidele, sealhulgas vähemalt gaasi- ja elektrimüügilepingute tingimustele ning indekseerimisvalemitele;

37. rõhutab vajadust lisada siseriiklike reguleerivate asutuste pädevused direktiivi 2003/54/EÜ välja pakutud artiklisse 22c ja direktiivi 2003/55/EÜ välja pakutud artiklisse 24c;

38. rõhutab vajadust ühtse üleeuroopalise lähenemise järele siseriiklike reguleerivate asutuste tegevusele, mida koordineeriks üleeuroopaline agentuur;

Kaebused

39. kutsub liikmesriike üles korraldama tarbijate kõikvõimalike kaebuste vastuvõtmine tarbijatele võimalikult lähedalasuvas ühtses kohas ja julgustama selliste kaebuste lahendamist vaidluste lahendamise alternatiivsete meetodite abil;

40. rõhutab, et kõigil tarbijatel peaks olema õigus energiateenuse pakkuja poolsele teenusele, kaebuste menetlemisele ja alternatiivsele vaidluste lahendamisele kooskõlas rahvusvaheliste standarditega, sealhulgas ISO 10001, ISO 10002 ja ISO 10003 ja tulevikus kõnealusel valdkonnas välja töötatavate ISO standarditega;

41. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tagama, et ombudsmanidel oleksid volitused kaebuste tõhusaks menetlemiseks ning andma tarbijatele teavet energiaküsimuste kohta;

Tarbijaorganisatsioonid

42. tunnistab tarbijaorganisatsioonide olulist osa selle tagamisel, et energiatarbijate õiguste kaitse kõrge taseme saavutamiseks tehakse ELis kõik, mis võimalik; kõik liikmesriigid peaksid tagama, et tarbijaorganisatsioonidel on piisavalt vahendeid, et tegeleda põhiteenustega, sealhulgas varustamine gaasi ja elektriga;

43. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tagama energiateenuste jätkusuutlik areng; rõhutab tarbijaorganisatsioonide ja riiklike reguleerivate asutuste tähtsat rolli jätkusuutliku tarbimise edendamisel selle kaudu, et juhitakse nii tarbijate kui ka äriühingute tähelepanu eelkõige energiaallikate valikule, kliimamuutustele ja sellele, kuidas tarbijad sektori arengut mõjutavad;

44. soovitab, et liikmesriigid annaksid tarbijaorganisatsioonidele rahalist abi, et nad saaksid oma töötajaid koolitada ja suuta seega paremini abistada õigusloomega seotud protsessis, tarbijate teavitamisel ja harimisel ning tarbijavaidluste lahendamisel;

*
* *

45. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile ja liikmesriikide valitsustele.